

מסורת הש"ס

(א) כפי' איתא: אלא א"ע. דק"ס, (ב) וכן הוא ביצמות לא: גיטין ע"א, (ג) וי"ע. מוס' יצמות לא: ד"ה דחו וי"א, (ד) ונבמ' גלגלני לא מוכר רב נחמן אלא רב בר רב הונא הוא דקאמר וזל אימי תלתא וכו' וי"ל דגרס' מוס' היה ק' כסוגי' דהתם מימי סוף הסוגיא לג' דל"ל לאו מי איתמר עלה וכו' אמר רב נחמן וכו' קאמ קסה.

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה וכן מודעה וכו' דעו לנכס שמכירה או ל"ל ותיבת ו' נחמק:

מוסף תוספות

א. דומיא דספר המקנה בענין גיטין ע"א. כדאמרין (מנחות ג:) כל שאין ראוי לבליה בילה מעכבת בו. מוס' יצמות לא: ג. מה בכך, יביא שטור בב"ד. מנחות כ. מודע' וי' ויתן. א. ד[ע]ד אחד כסכת ועד אחד בעל פה אין מצטרפין דמשמע הא שנים בשטר אפי' בשתי אורות מצטרפין. מוס' מנחות: כ. ועי"ש מה שכתב מוס' ע"י. ה. ונלתיירין א' דהוסי' י"ל ד[וסר] א"ע"פ שחקנת חכמים היא שתועיל המחאה בלא דעת המחזיק. מ"מ צריך דעת המערער א"ע"פ דאגן הסודי ודניא ליה שיכתבו מ"מ דעת חד מנייהו בעינן קמ"ל דמועיל לדיאה א"ע"פ שנכתב שלא מדעת שניהם. שיעמיק כסס מוס' ה"א"ס. ו. אלא ה"ק קנין הרגיל בפני שנים א"ע לומר כתובו. מוס' קידושין סה: ו. וכו' האי גזונא מילתא ושיכחא הוא שאין בגזון אלא עבדיו וקדוהי. וי"ן. ו. [ד]מסתמא כל כמה דלא הדר בית רוצה הוא שיכתבו. מוס' סנהדרין ט: ו. דהא רב נחמן ס"ל כשמואל בפ"ק דסנהדרין (ג.) דשנים שדנו סבר דקיום שטרות בשלשה. מוס' מנחות כ. ו. עיין רשב"ם בסוגיין בע"כ בד"ה גלוי מילתא.

וכן מודעה בפני שנים. מי שאנסוהו למכור וליתן את שלו בעל כרחו ולכתוב שטר מכירה או מתנה בפני עדים צריך להודיע קודם לכן לשני עדים ולומר דעו לכם שמכירה (א) זו או מתנה של שדה זו שאני רוצה לעשות לפלוני שלא ברצון נפשי אעשה כי אונסני ומכרימני בעל כרחי ולא יהיה ממש בזהו שטר שאעשה והיום או למחר תבענא ליה דינא ומרענא לשטרא אפומייכו שמסרתי מודעה לפניכם קודם שנעשה השטר. ודוקא קודם כתיבת השטר אבל אחרי כן אין המודעה שזה כלום דאם כן כל השטרות שנעולס כשיתחרט אחר שנעשו ונמסרו כשטרות יבא לפוסלן: ואין צריך לומר כתובו. שטר מודעה. כללל דמילתא כל מידי דזכות הוא לו אין העדים צריכין לטול הימנו רשות. והא דלא כילי ותני להו ולימא מחאה ומודעה וקנין בפני ב' ואין צריך לומר כתובו היינו משום דרצא קאמר להו משמיה דר"נ ולא צדח יומא שמעיניהו אלא כל מילתא שמעה בנפשי ונפשיה והדר חצריניהו רבא כחדל כסדר כמו ששמען. והיינו דכתבינן ביטול מודעי בשטרי מכירה ומתנה דמעתה לא תועיל המודעה כדמוכח בעריכין בפרק האומר כסופו (דף כה:)

בני גט דמעה ביטול המודעות והוא הדין לכל השטרות: הודא' בפני ב'. אדם שמודה לחבירו בפני ב' שחייב לו מנה ז"ל כתובו ש"סוה הלוה לכתוב לו שטר למלוה לעדות דכל שעה שירצה לגבות חובו יוציא שטרו על הלוה אבל שלא ברשות לזה אין כותבין דחוב הוא לו וכיון דעל הלוה לכתוב והוא לא נזהר איכא למימר דלא ימחא ליה לעשות חוב שחייב מלוה בשטר דעד השתא הוא מלוה על פה ואע"ג דהודה בפני עדים נאמן הוא לומר כל שעה שירצה פרעתי דק"י"ל (לקמן קט.) המלוה לחבירו בעדים א"ל לפרעו בעדים ועכשיו כשם צידו שטר אין הלוה נאמן לומר פרעתי אלא א"כ יציא עדים שפרע בפניהם אפילו הוציא המלוה על הלוה כתב ידו של לזה שהוא חייב לו גובה מנכסים בני חורין ואינו נאמן לומר פרעתי כ"ש בשטר שיש בו עדים: קנין. סודר על כל דבר בפני ב' ולא בעי תלתא. ומשום דגבי קיום שטרות אמר ג' הוצרך לפרש בכל הי דדי בשנים: ואין ז"ל כתובו. כדמפרש טעמא לקמן: קיום שטרות בג'. מי שיש לו שטר על חבירו וחושש שמא ילכו העדים למדינת הים או ימותו וכשיצא לגבות חוב הכתוב בשטר יטעון הלוה כי פרעו הוא או מוויף הוא ויטערך לקיים שטרו בנדים המכירים חתימת ידי עדים שבשטר ואי ינאלא כילד יעשה הולך לב"ד ומביא העדים עמ'ן ומעידין על חתימת ידיהן בפני ב"ד והם כותבים בסוף השטר למטה מחתימת העדים במוחזקת תלתא כחדל הוינא ונפק שטרא דא קדמנא ואתו פלוני ופלוני ואסהידו אחתימות ידיהו ואישרוהי וקיימנוהי כדחיו וחומתים בו ג' הדיינים והוא הפקד וגם אשתרא דדייני. ולכך צריך ג' דשנים שדנו דיניין דין אלא שנקראין ב"ד חלוק בנסהדרין (דף ג.) והכא אפי' דיעדד נמי לא דא"כ מה יש בין הנפק לשטר שלמעלה הימנו הכא תרי חתימי והכא תרי חתימי ודומה לב' עדים שמעידים ששמעו מפי עדים שלמעלה מהשטר כשר ועד מפי עד פסול אבל כשהן ג' והן ב"ד זו עדות גמורה שהעידו על חתימת ידן לפני ב"ד והכשירו ב"ד את השטר ועכשיו חותמין ב"ד בשטר זה כשר הוא ודומה לפסק דין: אמר רבא אי קשיא לי. כלל הכך דינים דאמר לי רב נחמן גבי קנין לחדו הוא דקשה לי האי קנין למאי מדמי ליה רב נחמן אי כמעשה ב"ד דמי ומשום דדומה לדין של דייןן שמוציאים מזה ונותנין לזה ואף עדי קנין ע"י עדותן שראוין בקנין יוצא ממון או בשעת הקנין מיד המקנה ליד הקונה ומשום דדמי למעשה ב"ד קאמר ר"נ אין ז"ל כתובו אלאמא א"ע"ג דחוב הוא למקנה לכתוב שטר וליפות זכותו של קונה אפ"ה כותבים העדים בלא רשותו כדין כל מעשה ב"ד שכתב ב"ד יפה והפקירן הפקר לכתוב כל הנעשה בפניהן וא"כ ליצעי ג' כקיום שטרות: ואי לאו כמעשה ב"ד דמי. ומשום הכי קאמר דגבי ב' אמאי אינו ז"ל כתובו והלא חוב לו לכתוב בלא רשותו: לעולם לאו כמעשה ב"ד. דהא ודאי סהדותא בעלמא הוא ומשום הכי סגי בב'. דספס קנין לנתיבה עומד. משום דאין לאחר קנין כלום דהיון דמקנה ליה כסודר בפני עדים וממחר להקנותו מיד ואינו מחדשו עד שלך וימשוך במטלטלין ואי ילך ויחזיק בקרקעות מתכוין הוא להקנותו בעין יפה ומסתמא רוצה שיכתבו לו כדאמר בכתובות בפ' אע"פ (דף נה.) אמר לעדים כתובו וחתמו והבו ליה קנו מיניה לא צריך לאימלוכי ביה כשירצו לכתוב השטר שנה חזר דספס קנין לנתיבה עומד אבל לא קנו מיניה איכא למ"ד התם צריך לאימלוכי ביה ואע"ג דליוס בדיא לכתוב לו: אמאן דלא זייס דינא. סרבן כדין דאי ציית דינא לימא ליה לא גניסת דאי קאניס לך אמאי לא תבעת ליה בדינא: אפי' עלי ועליך. דלייתמין דינא רחוי לכתוב עלינו מודעה דזימנין דאין ב"ד מוזנין מיד: דלא

חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

מ.

מדעת מוכר ושטר מתנה מדעת נותן ושטר מלוה מדעת א' לזה ועדות נמי לא חשיב דמפייהם ולא מפי כתבים ופירש"י בפ' החומש שלא יכתבו עדותן בציגרת וישלחו לב"ד וי"ל דתקנת חכמים היא שיהא חשוב עדות כדי לבטל החזקה בעדות כל דהו שצדבר מועט מבטלים החזקה דהא אפילו יתברר לנו שלא שמע

המחזיק מחאה מהני לבטל החזקה וגם במודעה תקנת חכמים היא להליל הנאנס וקיום שטרות נמי משום דמעשה ב"ד הוא וכל מעשה ב"ד נכתב שלא מרצון החייב ועוד אומר ר"י ששמע מן ר"ת שנוהגים לשלח העדים עדותם בציגרת לב"ד וחשיב עדות והא דדרשין בספרינו מפייהם ולא מפי כתבים לא אמא אלא למועטי דוקא אלס שאינו צר הגדה א' אבל רחוי להגדה אין הגדה מעכבת זו והא דאמרין בפ"ג דכתובות (דף כ.) כותב אדם עדותו על השטר ומעיד עליה אחר כמה שנים והוא שזוכר מעמ'ו אבל אין זוכר מעמ'ו לא א' היינו כשאנו מוציא כתב ידו בב"ד ועוד שמא עד אחד בכתב אין חשוב עדות

שאין שטר אלא בב' להכי לא מהני בזהיא דכתובות אפי' יוצא כתב יד אלא א"כ זוכר בראיית עדות וי"ע בזהיא דעד אחד בכתב בגט פשוט (לקמן דף קסה. ושם ד"ה אהר) וא"ת מאי קמ"ל דאין ז"ל כתובו פשיטא כיון דזכותו הוא ובמחאה איכא למימר דקייט ביה ואין ז"ל כתובו אגב אחריו ולא אמא לאשמועינן במחאה אלא שהיא בפני ב' אבל במודעה קשה למאי אילטרין וי"ל דאמא לאשמועינן דאע"פ שלא נזהר להם לכתוב והם כתבו שזהו כשרה ולא מייחיו כשקרא דמסתמא לפיכך ממה או מסר מודעה בפניהם כדי שיכתבו: קנין בפני ב' ואין צריך ב'. אומר ר"ת דלא אמא למועטי שלא יהא חשוב קנין כשנעשה שלא בפני שנים דהא אמרינן בקדושין (דף סה:) דלא איצרו סכדי אלא לשקרי ואמרי' בפ' הובב (ב"מ דף מו.) גבי הוה עומד בגזון כו' ואי אמרינן מטבע נקנה בחליפין ניקניניהו ניהליה אגב סודר ומפרק דלית ליה סודר ולקניניהו אגב קרקע דלית לי' והא עומד בגזון קמני כשאנו שלו איכפל תנא לאשמועינן בגבדא ערטילאי דלית ליה כלום אלא ש"מ דאין מטבע נקנה בחליפין ואי לא חשיב קנין בלא עדים לישינן דליכא עדים ועוד דבפ"ק דסנהדרין (דף ג.) אמרו רבנן פשרה ביחד אע"ג דפשרה בעיא קנין כדמסיק התם: ואין צריך לומר בתרבו. וכותבין בלא רשותו כל זמן שלא חזר בו ומהו יכול לחזור בו כדאמרין לקמן רש"י המוכר את הספינה (דף עו.) וכו' בשרה זו לפלוני וכתבו לו את השטר חוזר בשטר ואינו חוזר בשרה והא דאמרין בר"ש אע"פ (מנחות דף נה. ושם ד"ה כתובו) כתובו וחתמו והבו ליה קנו מיניה לא צריך לאימלוכי ביה לאו דוקא משום דאמר להו כתובו דאפי' לא אמר להו נמי כדאמרין הכא אלא משום דבעי למימר לא קנו מיניה צריך לאימלוכי ביה אע"ג דאמר להו כתובו: קיום שטרות בשלשה. אע"ג דר"נ גופיה ס"ל כנסהדרין (דף ה:) ב' שדנו דיניהם דין קיום שטרות שאני כדפ"ה דאי ליכא אלא ב' מה יש בין קיום שטר לשטר שלמעלה הימנו הכא תרי חתימי והכא תרי חתימי ודומה לב' עדים ששמעו מפי עדים שלמעלה מהשטר כשר ועד מפי עד פסול אבל כשהם ג' ניכר שהם ב"ד שהעידו עדים לפניהם על כתב ידם והכשירו השטר ודומה לפסק דין והא דאמרין בפ' ב' דכתובות (דף כ.) ושם ד"ה ודלמא ג' שישבו לקיים את השטר ומת אחד מהן צריכי למיכתב במוחזקת תלתא הוינא וחד לימחא ודאמר ר"נ ואי כתב ביה בי דינא תו לא צריך ודלמא ב"ד חלוק הוא דאמר שמואל ב' שדנו דיניהן דין דכתב ביה בי דינא דרבנן דבי רב אשי ודלמא רבנן דבי רב אשי כשמואל סבירא להו לא ששמואל סבירא דקיום שטרות בשנים א' אלא ה"פ ודלמא רבנן דבי רב אשי סבירא להו בקיום שטרות כשמואל בעלמא אבל שמואל מצי סבר שפיר דקיום שטרות בג' אע"ג דבעלמא ב' שדנו דיניהן דין כמו ר"נ וא"ת דרב נחמן גופיה קאמר בב"מ (דף ל.) גבי עובדא דאיסור גיורא ורב ספרא עבד עסקא וכו' משמע התם דתרי לאו ב"ד מדקאמר ליה זיל אייתי לי תלתא דפלגת קמייחו א"נ תרי מגו תלתא וי"ל דהתם מיירי דלא עשאן ב"ד בפירוש אלא פלג קמייחו בסתם הלכך אי קמי תרי פלג נראה דלעשותן עדים נתכוין ואי קמי תרי פלג נראה דלעשותן ב"ד נתכוין אבל במקום שעשאן ב"ד בפירוש בשנים סגי וי"ע מוס' גיטין לב' ד"ה ורב נחמן:

אמאן דלא ציית דינא ב'. תימה מודעה דמאי אי דגיטין ודמתנה גלוי מילתא הוא דודאי הוא אנוס בשום ענין שאין יכול לבא לבית דין ואי דזוניי והא אמר רבא לא כתבינן מודעה אונסיי ובי"ת רבה ורב יוסף לית להו דרבא מ"מ הוה ליה למיפרש ולשנויי כדפרריך בסמוך אנהדרעי ועוד והא אבוי ורבא גופייהו דאמרין תרווייהו אפי' עלי ועליך א"כ לא איירי במודעה דזוניי וכו' והוא מעשה דפרדיסא לא שייך הכא דאפי' ציית דינא פשיטא דכתבינן:

איכא

עין משפט
גר מצוה

בג א מיי פירא מהל' טוען הלכה א סמך עשין נא טוע"ע ח"מ סי' קמו סעיף ה: צד ב מיי פ"י מהל' מכירה ב"א סמך עשין פכ טוע"ע ח"מ סי' רה סעיף א: צד ג מיי פירא מהל' מלוה ה"ל א סמך עשין נא טוען ה"ל ב סמך עשין נא טוע"ע ח"מ סי' נט סעיף ב וסי' פא ס"ח וטע"י וישיין מה שכתב המ"מ בפ"ה מהל' מכירה הלכה ט: צד ד מיי פירא מהל' מלוה הלכה א סמך שם טוע"ע ח"מ סי' נט סעי' ג ועיין במ"י פ"ה מהל' מכירה הלכה ט ובמ"מ שם ובטוע"ע ח"מ סי' קטט וסי' קא סעיף א: צד ה מיי פ"י מהל' עדות הלכה א סמך עשין נא טוע"ע ח"מ סי' מו סעי' ג וטע"י ד:

רבינו גרשום

אין צריך לומר. לעידם כתבו שביא ציוויי ויכולין לכתוב שמיחה משום דזכותו הוא לו שכתובין: הודא' בפני שנים. ואמר אני מחויב מנה לפלוני. זה אין כותבין ואין אלא להו כתובו תפשו קנין משום דבר בעולם בפני שנים אין צריך לומר להם כתובו ומפרש לקמן: קיום שטרות. צריכים להעיד שנים בפני ג' בית דין על חתימת עדים: אמא קשיא לי. [ואן] דאמר רב נחמן בקנין אי כמעשה בית דין דמי דמה בית דין אין נמלכין וכותבין אף קנין נמי אין צריך לימלך בו העדים אם כן ליבצי ג' דומיא דב"ד אי כמעשה בית דין דמי אלא כהודאה דמי אמאי